

ONDINE

RAUTAVAARA

RUBÁIYÁT, BALADA, CANTO V
FOUR SONGS FROM RASPUTIN

GERALD FINLEY
MIKA POHJONEN

HELSINKI MUSIC CENTRE CHOIR
HELSINKI PHILHARMONIC ORCHESTRA

JOHN STORGÅRDS

EINOJUHANI RAUTAVAARA (1928)

Rubáiyát (2015)

Song cycle for baritone and orchestra

18:10

1	<i>I – Awake!</i>	3:00
2	Interlude 1	1:27
3	<i>II – And lately</i>	2:46
4	Interlude 2	0:54
5	<i>III – Here with a Loaf of Bread</i>	2:19
6	Interlude 3	1:35
7	<i>IV – We are no other than a moving row</i>	3:06
8	Interlude 4	0:35
9	<i>V – Oh, make haste!</i>	2:28

10 **Into the Heart of Light** (Canto V) (2012)

13:05

For string orchestra

11 **Balada** (2014)

16:55

For tenor, mixed choir and orchestra

Four Songs from the Opera Rasputin (2012)

For mixed choir and orchestra

10:41

12	<i>Troikka kiitää</i> (Troika trotting)	1:11
13	<i>Koston aika</i> (The day of vengeance)	2:18
14	<i>En pelkää nyt</i> (I fear not)	2:39
15	<i>Loista, Siion, loista!</i> (Shine, Zion, shine!)	4:33

GERALD FINLEY, bass-baritone (1–9)

MIKA POHJONEN, tenor (11)

HELSINKI MUSIC CENTRE CHOIR (11–15)

Chorus Master: Tapani Länsiö

HELSINKI PHILHARMONIC ORCHESTRA

JOHN STORGÅRDS, conductor

The process of musical composition is always a mysterious and essentially inexplicable thing. Einojuhani Rautavaara is one of the many composers to emphasise its unconscious dimensions, its likeness to a mystery. He has often said that in the process of the birth of his compositions he is the midwife, not the mother; the mediator, not the creator.

Sometimes the interval between impulse and implementation can be unexpectedly long. Rautavaara noted that he first came across the poetry of Persian mathematician, astronomer and philosopher Omar Khayyam (1048–1131) as a music student in his 20s in 1949 and immediately decided that he would one day set that poetry to music. But it took 63 years for him to act on that impulse: when Wigmore Hall in London commissioned him to write a song cycle for Gerald Finley, he responded with *Rubáiyát* (2014/15).

The intervening decades span almost an entire human life and a brilliant career with a huge output in a succession of styles that has made Rautavaara one of the most frequently performed composers of our time. His development progressed from early Neo-Classicism to dodecaphony and serialist experiments in the late 1950s, then to a freer and more varied style often described as ‘Neo-Romantic’ or ‘post-modern’ in the late 1960s, and finally to his late style, a synthesis of all that had gone before. Through all this, the idea of setting Khayyam to music remained on the back burner.

Rautavaara used the celebrated if rather liberal English translation of Khayyam’s *Rubáiyát* published by 19th-century British poet Edward FitzGerald under the title *The Rubaiyat of Omar Khayyam* between 1859 and 1889. We should note that the title as used by Rautavaara does not necessarily refer explicitly to Khayyam’s work, or to FitzGerald’s, for that matter: in Persian poetry, the term *rubā’i* means a poem in general and a four-line stanza with a specific rhyme scheme in particular, and the plural of this word is *rubā’iyāt*.

Khayyam’s poems are compelling meditations on his philosophy of life, often seen through the pleasures of wine and love, and cloaked in mystical meditation. His sentiments from a thousand years ago are served well by Rautavaara’s current sensually sonorous and voluptuously melodic idiom, presenting this ancient poetry in the guise of timeless, universal truths. After all, fundamental issues of the human condition never grow old.

Rautavaara’s *Rubáiyát* consists of five songs separated by four interludes, each of the latter leading the listener to the mood of the next song. The composer indicates that the songs may also be performed separately. The work exists in a version for baritone and piano and a version for baritone and orchestra.

Rautavaara’s *Rubáiyát* begins with the dawn (‘Awake’), immediately introducing a typical rich Rautavaara soundscape complete with unending melodies and gorgeous orchestration. The following songs (‘And lately’; ‘Here with a Loaf of Bread’) are more lyrical, more subdued and more melancholy, and the texture becomes increasingly translucent in ‘We are no other than a moving row’. The tempo picks up in the final interlude leading to the concluding song (‘Oh, make haste!’), a flowing meditation on eternity that brings the cycle to a powerful conclusion. The speaker’s desire to experience life becomes more urgent as he realises his mortality.

Operas form an important part of Rautavaara's output. After his opera *Rasputin* (2001–2003) had been successfully premiered at the Finnish National Opera, talks about a new opera were begun. Accepting the commission was not self-evident, however. Rautavaara had undergone a serious medical crisis in 2004, hovering at death's door for months. Would he have the energy to write a full-length opera?

Rautavaara did, however, begin to sketch out a new opera before the commission had been finalised, its subject being the Spanish master of poetry Federico García Lorca. As it happened, due to delays caused by the serious illness the commission never materialised, and he discontinued work on the opera *Balada de Lorca* in autumn 2007. The work was not wasted, though: several years later, he recycled its material into the cantata *Balada* (2014) for tenor, choir and orchestra. This work was premiered in Madrid in May 2015.

Lorca is a poet to whom Rautavaara feels a great affinity. Prior to *Balada*, he had written two a cappella choral works to texts by Lorca: the diminutive *Suite de Lorca* (1973) and the rather more extensive *Canción de nuestro tiempo* (1993). *Balada* is by far the largest of Rautavaara's Lorca settings. Here, too, the choir plays a prominent role, but the work also includes a tenor soloist and orchestral accompaniment. Rautavaara drew on several Lorca poems from different collections, creating a new, free-associating text. Lorca's typical imagery is all here: dramatic details, journeys, burning sun, dark night, reality vs. fantasy, love and death.

The work opens with a solo horn that stakes out the evocative melodic profile of the work. The opening has a sense of departure. The male choir dominates at first, but the colour of the music changes as the women join them. In true Rautavaara fashion once again, expansive melodic lines soar over a sonorous orchestral texture. The music grows and develops slowly but surely, gaining energy and finally culminating as Death enters (“*La muerte entra y sale...*”), a text derived from the poem ‘Malagueña’ that also concludes Rautavaara's *Suite de Lorca*. The solo tenor alternates with the choir, opening up new dimensions of sound and experience, bringing the voice of the individual into the collective narrative – perhaps we are here catching a glimpse of the original opera project. The work ends with a handsome flourish.

Since Rautavaara never completed the opera *Balada di Lorca*, *Rasputin* remains his most recent opera. Its title character is a historical figure, the Russian mystic and “mad monk” who won the confidence of the last Czar and Czarina of Russia because, it is said, he was able to cure the haemophilia of the Crown Prince. He is also remembered for his notorious womanising and debauchery, and resentment against him grew to the point where he was assassinated, just before the Russian Revolution. With a certain amount of artistic licence, Rautavaara built a fascinating opera around this extraordinary personality and the influence he had on the people around him.

Rautavaara felt that there were songs in the opera that should not remain hostage to a hugely expensive stage production, and he adapted them into two separate works: four romances for male choir a cappella (2007) and **four songs for mixed choir and orchestra** (2012). They are completely different works even if they share one song: 'Troika trotting'.

In the chorus-and-orchestra selection, the texts (from the libretto written by Rautavaara himself) are given contrasting musical settings. The opening number, 'Troika trotting', is a brisk and soaring piece evoking the narrator's journey through snowy forests to his "maid with the emerald eyes". 'The day of vengeance' is darker and more ominous, beginning with sombre male voices and a heavy tread. After the women join in, the music swells to a bold conclusion. 'I fear not', by contrast, is dominated by women's voices, and the brighter sound lends the music a more lyrical feel. The concluding number, 'Shine, Zion, shine!', is the most substantial in the set. It opens with an inexorably pulsating declamation in the male voices, soon joined by the female voices. The religious frenzy fed by the frequent repetitions grows to a brilliant climax, only to dissolve into near-chaos.

Rautavaara's output for string orchestra consists of a dozen works, including a group of five works that share the title *Canto*. This means 'song' in Italian, but the title also has a literary origin, referring to *Cantos*, the principal work of one of the pioneers of modernist poetry, Ezra Pound. Another feature of interest is that these five works represent a rather comprehensive cross-section of Rautavaara's stylistic development in the course of his career. The first two, *Canto I* (1960) and *Canto II* (1961), are extracts from his dodecaphonic opera *Kaivos* [The Mine], while *Canto III* (1972) is from Rautavaara's Neo-Romantic period (it also has a sub-title alluding to James Joyce, *A Portrait of the Artist at a Certain Moment*) and *Canto IV* (1992) is in his later synthesis style.

Canto V began to develop towards the end of the first decade of the 2000s. Rautavaara describes having "small melodic-harmonic ideas every now and again, which I might write down and combine. In other words, I tried to suggest certain behaviours to them when they seemed to be inclined to behave that way. I listened to them, without forcing them, but I was still in the dark and could not see where I was going. What did those ideas want? I trusted Thomas Mann, according to whom an artwork has a 'metaphysical will' to become real. Scientists would call this emergence. Gradually a light began to dawn, a particular kind of light into whose heart this music would be going."

Accordingly, in the process of composing the work acquired the title *Into the Heart of Light* (2012), while *Canto V* is the sub-title. The dual title is justified in that *Into the Heart of Light* describes the appearance and musical tendencies of the work and *Canto V* links it to a group of similarly titled works that share a broad family resemblance.

The work immediately establishes itself as characterised by arching melodies, and this idiom persists throughout. The violins carry the main part of the melodic material, unendingly soaring over the texture below. The 1/16-note figures on the violas and cellos add life, underpinned by the steady bass line. This layered structure undergoes subtle variation: a new figure may emerge from the background, there may be a touch of polyphony here and there, and tremolo surfaces make occasional appearances. This, as so many of Rautavaara's late works, is characterised by a soft warmth with a nostalgic tinge, like the fading light of a glowing sunset. Rising and falling intensity lends a breathing rhythm to the piece, and a brief utterance from a solo cello brings it to a close.

Kimmo Korhonen

Translation: Jaakko Mäntyjärvi

GERALD FINLEY

Grammy-award winning Canadian baritone **Gerald Finley** has become one of the leading singers and dramatic interpreters of his generation, with award-winning performances and recordings on CD and DVD with major labels and performing at the world's major opera and concert venues in a wide variety of repertoire. Gerald Finley, born in Montreal, began singing as a chorister in Ottawa, Canada, and completed his musical studies in the UK at the Royal College of Music, King's College, Cambridge, and the National Opera Studio. He was made an Officer of the Order of Canada in 2014.

In opera, Mr Finley has sung all the major baritone roles of Mozart. His Don Giovanni has been seen in London, Paris, Salzburg, Munich, Rome, Vienna, Prague, Tel Aviv, Budapest and Glyndebourne. As the Count in *Le nozze di Figaro*, his appearances include the Royal Opera Covent Garden, the Salzburg Festival, Paris, Vienna, Munich and Amsterdam. Among his roles at the New York Met are Don Giovanni, Count Almaviva, Golaud and Marcello. Elsewhere, his repertoire has developed with acclaimed performances of Hans Sachs, Amfortas, Wolfram, Iago and Guillaume Tell.

In contemporary opera, Mr Finley has excelled in creating leading roles, most notably J. Robert Oppenheimer in John Adam's *Doctor Atomic* (New York Met, ENO London, San Francisco, Chicago and Amsterdam), Howard K. Stern in Mark Anthony Turnage's *Anna Nicole* at Covent Garden, as Harry Heegan in Turnage's *The Silver Tassie* at ENO, and as Jaufré Rudel in Kaija Saariaho's *L'amour de loin* for the much-acclaimed premieres in Santa Fe, Paris and Helsinki. In 2012, the DVD release of *Doctor Atomic* was awarded the Grammy for 'Best Opera Recording'.

In concert with orchestra, his wide ranging repertoire includes appearances with all the major London orchestras, the Berlin Philharmonic, the Concertgebouw Orchestra, the Bavarian Radio Symphony Orchestra, the New York Philharmonic, and the Los Angeles Philharmonic Orchestra amongst many others.

As a devoted recitalist, he works regularly with Julius Drake. Mr Finley's many solo recital CD releases have been devoted to songs of Barber, Britten, Ives, Liszt, Ravel, Schubert and Schumann.

www.geraldfinley.com

Finnish tenor **Mika Pohjonen** has enjoyed an unusually varied career as a singer ever since he was crowned “Tango King” at the Seinäjoki Tango Festival in 1992, when he was 19. During his six years as a tango singer he released no fewer than seven albums. Since 1998 he has, however, been concentrating more and more on classical singing, first in the chorus of the Finnish National Opera before making his classical breakthrough in 2002 on winning the Kangasniemi Singing Competition and third prize in the Lappeenranta Singing Competition. He has been a member of the solo ensemble of the Finnish National Opera since 2003, specialising in the heroic roles in Italian opera.

www.mikapohjonen.fi

Founded in autumn 2011 on the initiative of Hannu Lintu, Jukka-Pekka Saraste and John Storgårds, the **Helsinki Music Centre Choir** consists of about 80 singers. It works in close partnership with the main Helsinki Music Centre occupants: the Finnish Radio Symphony Orchestra, the Helsinki Philharmonic Orchestra and the Sibelius Academy. Its Artistic Director has from the very beginning been composer Tapani Lämsä and the members are amateurs with a passion for singing.

The Helsinki Music Centre Choir made its debut in 2012 with a performance of Brahms’s *Ein Deutsches Requiem* and ended its first year with Beethoven’s *Ode to Joy*. All in all, the repertoire consists mainly of symphonic choral and orchestral works and unaccompanied music for large choir, not forgetting contemporary music. The Choir appears in concert from eight to ten times a year, mainly at the Helsinki Music Centre but also at other venues.

musiikkitalonkuoro.fi

MIKA POHJONEN

HELSINKI MUSIC CENTRE CHOIR

Helsinki Philharmonic Orchestra gave the first performances of many of Sibelius's major works, often with the composer himself conducting. The orchestra undertook its first foreign tour to the Universal Exposition in Paris in 1900 and since then has visited most European countries, in addition to visiting the USA, South America, Japan, and China. Since 2008, John Storgårds has been the orchestra's Chief Conductor, succeeding Leif Segerstam who received the title of Emeritus Chief Conductor. The list of previous chief conductors also includes Paavo Berglund and Okko Kamu. A new era started in August 2011, when the orchestra moved its permanent residency from the Finlandia Hall to the new Helsinki Music Centre. The Helsinki Philharmonic Orchestra and Ondine have maintained a long-standing exclusive partnership involving for example an edition of the complete Sibelius symphonies under the direction of Leif Segerstam. The Luonnotar recording was awarded the MIDEM Classical Award 2007 in Cannes and the BBC Music Magazine's Disc of the Year Award in London in April 2007. The Kullervo Symphony recording won the Diapason d'Or 2008 Award in Paris in November 2008. The recordings of works by Einojuhani Rautavaara have been international successes, too. *Angel of Light* won the Cannes Classical Award and a Grammy nomination in 1997, *Angels and Visitations* the Cannes Classical Award the following year. The latest Rautavaara CD *Towards the Horizon* and *Incantations* with John Storgårds, Truls Mørk (cello) and Colin Currie (percussion) won the Gramophone Award 2012 and a Grammy nomination.

www.helsinkiphilharmonicorchestra.fi

JOHN STORGÅRDS

John Storgårds began his career as a violinist and is today one of the most prominent Finnish conductors of his generation, both at home and abroad. He is particularly known for his innovative and pioneering programming as Chief Conductor of the Helsinki Philharmonic Orchestra (2008–2015), Artistic Director of the Lapland Chamber Orchestra (1996–), Principal Guest Conductor of the BBC Philharmonic Orchestra (2012–) and the Ottawa National Arts Center Orchestra (2015–), and also in his guest appearances with the Scottish Chamber Orchestra, the Danish Radio Symphony Orchestra and orchestras in Cincinnati, Washington, St Louis, Boston and Cleveland.

Storgårds has several award-winning recordings with various orchestras to his credit, including core repertoire, rarities and contemporary works. His previous recordings for the Ondine label feature composers such as John Corigliano, Haflíði Hallgrímsson, Uuno Klami, Pehr Henrik Nordgren, Andrzej Panufnik, Kaija Saariaho, Jean Sibelius, Jukka Tiensuu and Pēteris Vasks (the recording of whose violin concerto *Distant Light* received the Cannes Classical Disc of the Year award in 2004). Storgårds also frequently appears as a chamber musician and a violinist at music festivals (including the Suvisoitto festival held by the Avanti! Chamber Orchestra in Finland) and with orchestras.

Storgårds studied conducting, composition and the violin, the latter with Esther Rautio and Jouko Ignatius in Finland and with the legendary Chaim Taub in Israel. He completed his conducting diploma at the Sibelius Academy in 1997. John Storgårds received the Finnish State Prize for Music in 2002.

www.johnstorgards.com

Sävellysprosessi on aina salaperäinen ja olennaisilta osiltaan selittämätön tapahtuma. Myös Einojuhani Rautavaara on korostanut sen tiedostamattomia ulottuvuuksia, sen mysteerinomaisuutta. Hän on monesti todennut, että hän ei ole teostensa syntyprosessissa äiti vaan kättilö, ei niiden luoja vaan niiden maailmaansaattaja.

Joskus teoksen alkuvirikkeen ja lopullisen valmistumisen välinen aikajänne voi venyä odottamattoman pitkäksi. Rautavaara on kertonut, että hän tutustui persialaisen matemaatikon, tähtitieteilijän ja filosofin Omar Khaijamin (1048–1131) klassisiin runoihin vuonna 1949 parikymppisenä musiikinopiskelijana ja ajatteli jo silloin, että joskus hän vielä säveltäisi niitä. Tuo aika koitti kuitenkin vasta 63 vuotta myöhemmin, kun Lontoon Wigmore Hall tilasi häneltä laulusarjan Gerald Finleylle. Näin syntyi *Rubáiyát* (2014/15).

Kuluneisiin vuosikymmeniin mahtuu lähes kokonainen ihmiselämä ja huikea ura, joka on synnyttänyt laajan tuotannon ja vienyt Rautavaaran erilaisten tyylivaiheiden läpi yhdeksi aikamme esitetyimmistä säveltäjistä. Hän on edennyt varhaiskauden monia muunnelmia saaneesta usklassismista kohti 1950-luvun loppupuolen dodekafoniaa ja muutamia sarjallisuuden kokeiluja, 1960-luvun jälkipuolella vapaampaan, usein ”uusromanttiseksi” tai ”postmoderniksi” kutsuttuun, erilaisia tyylikeinoja monipuolisesti hyödyntävään ilmaisuun ja lopulta myöhemmän kauden synteesityyliin. Ja koko tämän ajan, alitajunnan kätköissä, eli ajatus Khaijamin tekstien säveltämisestä musiikiksi.

Rautavaara on käyttänyt *Rubáiyátin* lähtökohtana 1800-luvun englantilaisen runoilijan Edward FitzGeraldin maineikkaita joskin usein melko vapaita käännöksiä Khaijamin runoista, joita FitzGerald julkaisi viitenä laitoksena vuosina 1859–89 otsikolla *The Rubaiyat of Omar Khayyam*. Rautavaaran teoksen nimi ei viittaa varsinaisesti Khaijamin tai FitzGeraldin runojen otsikkoon, vaan yleisemmin persialaiseen runouteen, jossa termi ”rubā’i” tarkoittaa paitsi yleensä runoa myös erityisesti nelirivistä säkeistöä ja usein tiettyä loppusointukaavaa. Sana ”rubá’iyát” on sen monikkomuoto.

Khaijamin runoissa on vahvaa elämänfilosofista pohdiskelua, usein viinin ja rakkauden tuomien nautintojen läpi suodattuneena ja mystiseen mietiskelyyn verhoutuneena. Rautavaaran uudemman musiikin täyteläisen aistikas sointiasu ja laveasti virtaileva melodisuus tuntuu vastaavan hyvin Khaijamin lähes tuhannen vuoden takaisia tunteja, jotka samalla avautuvat nykykuulijalle ajattomina ja yleispätevinä. Aina ihmiset ovat joutuneet kysymään itseltään olemassaolon peruskysymyksiä, niin myös tässä.

Rautavaaran *Rubáiyát* rakentuu viidestä laulusta ja neljästä niiden kanssa vuorottelevasta välisoitosta. Näin syntyy yhtenäinen kokonaisuus, jossa välisoitot valmistavat kuulijaa seuraavan laulun tunnelmaan. Lauluja on silti Rautavaaran mukaan mahdollista esittää myös erikseen. Teoksesta on olemassa versiot sekä baritonille ja orkesterille että baritonille ja pianolle.

Rubáiyát alkaa aamun puhkeamisen tunnelmissa (*Awake*) ja maalaa heti esiin Rautavaaralle tyypillisen täyteläisesti soivan sointimaiseman ”päättymättömine melodioineen” ja hehkeine orkesteritekstuureineen. Seuraavissa lauluissa (*And lately* sekä *Here with a Loaf of Bread*) tunnelma on lyyrisempi, hillitympi ja

mollisävyisempi ja laulussa *We are no other than a moving row* myös läpikuultavampi. Viimeisen välisoiton liikkuvampi kudos avaa tietä päätöslaulun (*Oh, make haste!*) vuolaammin soiville ikuisuuspohdinnoille, jotka luovat sarjalle vahvasti huipentavan päätöksen, kun katoavaisuuden tajuaaminen saa runon kokijan kiirehtimään kokemisen vimmaansa.

Rautavaaran tuotannossa oopperat muodostavat oman tärkeän alueensa. Kun hänen oopperansa *Rasputin* (2001–03) oli saanut menestyksekkään ensi-iltansa Suomen Kansallisoopperassa, ryhdyttiin säveltäjän kanssa keskustelemaan uuden oopperan mahdollisuudesta. Mikään itsestäänselvyys tilauksen vastaanottaminen ei ollut. Rautavaara oli kokenut 2004 vakavan sairaskohtauksen, joka oli vienyt hänet aivan kuoleman rajoille. Jaksaisiko hän vielä kirjoittaa uuden kokoillan oopperan?

Jo ennen tilauksen varmistumista Rautavaara ryhtyi uuden oopperan sävellystyöhön, aiheena espanjalainen runon mestari Federico García Lorca. Pitkällisen sairauden aiheuttaman viivästyksen johdosta lopullista tilausta ei kuitenkaan koskaan tullut, ja hyvään vauhtiin päässyt *Balada de Lorca* -oopperan säveltäminen jäi kesken syksyllä 2007. Työ ei kuitenkaan valunut hukkaan, sillä muutamia vuosia myöhemmin Rautavaara saattoi hyödyntää sen materiaalia tenorille, kuorolle ja orkesterille sävelletyssä kantaatissa *Balada* (2014). Teos sai kantaesityksensä Madridissa toukokuussa 2015.

Lorca on Rautavaaralle läheinen runoilija, ja ennen *Baladaa* hän oli säveltänyt tämän runoihin kaksi a cappella -kuoroteosta: pienimuotoisen *Lorca-sarjan* (1973) ja laajemman sarjan *Canción de nuestro tiempo* (1993). *Balada* on kuitenkin Rautavaaran Lorca-sävellyksistä mittavin. Siinäkin kuoro on pääroolissa, mutta myös tenorisolisti saa tilaa, ja lisäksi mukana on orkesteri.

Rautavaara on käyttänyt Lorcan tekstejä vapaasti, yhdistellyt säkeitä useammasta runosta eri kokoelmista ja luonut niiden pohjalta oman, vapaasti assosioivan kokonaisuutensa. Teksti on täynnä Lorcalle tyypillistä väkevää kuvastoa, dramaattisia yksityiskohtia, matkanteon, polttavan auringon, pimeän yön, toden ja fantasian, rakkauden ja kuoleman läsnäoloa.

Teos syttyy soimaan käyrätorven soolorepliikillä, joka määrittelee teoksen melodiikan maalauksellista ilmettä. Teos alkaa matkalle lähtemisen tunnelmissa. Alussa mieskuorolla on sanavalta, mutta musiikki saa uutta väriä, kun naiskuoro liittyy mukaan. Teosta leimaavat täyteläisesti soivat orkesteritekstuurit, joiden yllä kaartuilevat Rautavaaralle tyypilliset pitkät melodialinjat. Musiikki kasvaa ja kehittyy hitaasti mutta määrätietoisesti, terävöityy ja purkautuu lopulta dramaattisesti ”kuoleman käydessä sisään” (”La muerta entra y sale...”; tässä tekstinä on sama runo *Malagueña*, joka päättää Lorca-sarjan). Tenorin soolorepliikit vuorottelevat kuoro-osuuksien kanssa ja avaavat uudenlaisia soinnillisia ja kokemuksellisia perspektiivejä, tuovat mukaan yksilön äänen keskelle kuoron kerrontaa; näissä kohdissa voi kenties aavistaa alkuperäisen oopperahankkeen taustaa. Teos päättyy komeaan loppupyöristykseen.

Rautavaaran ooppera *Balada di Lorca* ei siis valmistunut, joten vuosina 2001–03 sävelletty *Rasputin* on jäänyt hänen viimeiseksi oopperakseen. Se nimihenkilö on salaperäinen venäläinen mystikko ja ”hullu munkki”, joka saavutti Venäjän viimeisen keisari-parin luottamuksen, koska hänen väitettiin parantaneen kruununperijän verenvuototaudin. Lisäksi hänet muistetaan pahennusta herättäneistä naissuhteistaan ja suoranaista irstailustaan, ja lopulta hänet murhattiin hiukan ennen vallankumousta. Hänen ympärilleen Rautavaara on rakentanut kiehtovan oopperan, joka tutkii taiteilijan vapaudella erikoislaatuisen ihmisen persoonaa ja tämän vaikutusvaltaa ympäristöönsä.

Rautavaara koki, että olisi ollut sääli, jos muutamat oopperan laulut olisivat jääneet suuren näyttämötoteutuksen vangeiksi, joten hän irrotti niitä erillisiksi kuorokappaleiksi. Syntyi kaksi teoskokonaisuutta: neljä laulua mieskuorolle a cappella (2007) sekä neljä laulua sekakuorolle ja orkesterille (2012), kumpikin nimeltään ***Neljä romanssia oopperasta Rasputin***. Kyseessä on kaksi erillistä teosta, joskin niissä on yksi sama laulu: *Troikka kiittää*.

Sekakuorosarjassa neljän osan eritunnellaiset tekstit, Rautavaaran omat, saavat vastineensa osien erilaisia näkökulmia luovissa musiikillisissa tulkinnoissa. Avauslaulu *Troikka kiittää* on kepeän liikkuva ja kauniisti kaartuileva tekstin kokijan kiitäessä lumisten metsien halki ”vihreäsilmän tyttönsä” luokse. *Koston aika* on lopun ajan enteissään sävyltään tummempi ja kohtalonomaisempi; laulu alkaa mieskuoron syvyyksistä, poljento on raskas, ja lopulta naiskuoron liittyttyä mukaan musiikki paisuu muhkeaksi huipennukseksi. Naiskuoron hallitsema *En pelkää nyt* tuo teokseen heleäsointisemman ja lyyrisemmän ulottuvuuden. Pääteslaulu *Loista, Siion, loista!* kasvaa sarjan painopisteeksi. Se alkaa mieskuoron tarmokkaasti askeltavalla julistuksella, johon naiskuoro liittyy pian mukaan. Uskonnollinen hurmos kasvaa komeasti soivaksi lakipisteeksi, kunnes musiikki hajoaa lähes kaoottiseksi.

Rautavaaran laajassa, alun toistakymmentä teosta käsittävässä jousiorkesterituotannossa viisi *Canto*-nimistä teosta muodostavat oman itsenäisistä sävellyksistä rakentuvan ryhmänsä. Italiankielinen otsikko tarkoittaa ”laulua”, mutta sillä on myös kirjallinen peruste, viittaus modernin runouden perustajiin kuuluneen Ezra Poundin pääteokseen *Cantos*. Oma merkitystään teoksille antaa se, että ne antavat suhteellisen kattavan läpileikkauksen hänen uransa eri tyylivaiheista. Kaksi ensimmäistä *Cantoa* (1960, 1961) on irrotettu hänen dodekafonisesta esikoisopperastaan *Kaivos*, kolmas *Canto* vuodelta 1972 edustaa Rautavaaran uusromanttista vaihetta (ja on saanut myös James Joycen viittaavan alaotsikon ”*A Portrait of the Artist at a Certain Moment*”) ja *Canto IV* (1992) edustaa hänen myöhempää synteesityyliään.

Canto V alkoi muotoutua 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulla. Rautavaara on kertonut saaneensa ”siltoin tällöin pieniä melodis-harmonisia ideoita, motiiveja, joita saattoi kirjoittaa muistiin ja yhdistellä toisiinsa. Toisin sanoen koetin ehdottaa niille tiettyä käytöstä silloin, kun taipumusta ja vetovoimaa siihen näytti olevan. Kuuntelin niitä, pakottamatta, mutta kuitenkin olin vielä pimeässä, näkemättä

päämäärää. Mitä nuo ideat oikein tahtoivat? Luotin Thomas Mannin väitteeseen, jonka mukaan taideteoksella on «metafyysinen oma tahto» tulla todeksi. Niin kuin luonnontieteilijät sanovat: sille tapahtuu emergenssi. Ja vähitellen alkoi jotain valjeta, tietynlainen valo, jonka ytimeen tämä musiikki olisi matkalla.”

Sävellysprosessin aikana teoksen varsinaiseksi nimeksi tuli *Into the Heart of Light* (2012), ja *Canto V* on alaotsikko. Kahden rinnakkaisen otsikon käyttö on sikäli perusteltua, että *Into the Heart of Light* kuvaa teoksen olemusta ja sen sisällä vallitsevaa musiikillista tahtotilaa, kun taas otsikko *Canto V* liittää teoksen luontevaksi osaksi samannimisten ja eräänlaisen väljän perheyhtäläisyyden yhdistämien teosten ryhmää.

Teoksen pitkälinjainen laulavuus puhkeaa soimaan heti alussa ja hallitsee koko teosta. Melodinen päävastuu on viuluilla, jotka kaartelevat ”sammumattomine” kuvioineen kudoksen yllä. Alttoviulut ja sellot tuovat 1/16-kuvioineen kudokseen eloa bassot luodessa musiikille vakaata pohjaa. Musiikin selkeää kerroksellisuutta kuitenkin muunnellaan hienovaraisesti: jokin uudenlainen kuvio voi nousta esiin taustalta, jossakin voi olla hillittyä polyfoniaa, siellä täällä musiikissa on erilaisia tremolopintoja. Musiikissa soi Rautavaaran myöhemmille teoksille ominainen pehmeäsointinen lämpö, joka saa nostalgista vivahdetta, kuin oltaisiin viimeisen hehkuvan auringonlaskun syvenevässä valossa. Intensiteetin nousut ja laskut luovat musiikkiin suuren linjan hengitystä, kunnes lopussa soolosello sulkee teoksen lyhyellä repliikillään.

Kimmo Korhonen

Grammy-palkittu kanadalainen baritoni **Gerald Finley** on sukupolvensa johtavia laulajia, joka on tehnyt palkittuja CD- ja DVD-tallenteita suurille levy-yhtiöille ja esiintynyt maailman johtavissa ooppera- ja konserttitaloissa laajalla ohjelmistolla. Hän syntyi Montrealissa ja aloitti muusikon uransa Ottawassa. Hän jatkoi opintojaan Britanniassa Royal College of Music –oppilaitoksessa, King’s Collegessa Cambridgessa ja kansallisessa oopperastudiossa. Vuonna 2014 Finleylle myönnettiin Kanadan korkein kunniamerkki.

Oopperan alalla Finley on esiintynyt kaikissa Mozartin merkittävissä baritonirooleissa, mm. Don Giovannina Lontoossa, Pariisissa, Salzburgissa, Münchenissä, Roomassa, Wienissä, Prahassa, Tel Avivissa, Budapestissa ja Glyndebournessa. Figaron häiden kreivinä hän on esiintynyt Covent Gardenissa, Salzburgin musiikkijuhlilla, Pariisissa, Wienissä, Münchenissä ja Amsterdamissa. Metropolitan-oopperassa New Yorkissa hänen roolejaan ovat olleet Don Giovanni, kreivi Almaguilla, Golaud ja Marcello. Hän on myös esiintynyt kiitetysti Hans Sachsina, Amfortasin, Wolframina, Iagon ja Wilhelm.

Finley on myös esiintynyt suurella menestyksellä nykyoopperoiden pääosissa, joita ovat olleet J. Robert Oppenheimer John Adamsin oopperassa Doctor Atomic (Metropolitan, ENO Lontoossa, San Francisco, Chicago ja Amsterdam), Howard K. Stern Mark Anthony Turnagen oopperassa Anna Nicole (Covent Garden), Harry Heegan Turnagen oopperassa The Silver Tassie (ENO) ja Jaufré Rudel Kaija Saariahon oopperassa L’amour de loin kiitetyissä kantaesityksissä Santa Féssä, Pariisissa ja Helsingissä. Doctor Atomic –oopperan DVD-taltiointi sai Grammy-palkinnon parhaasta oopperataltioinnista vuonna 2012.

Orkesterisolistina Finley on esiintynyt laajalla ohjelmistolla kaikkien Lontoon orkesterien sekä Berliinin filharmonikkojen, Concertgebouw-orkesterin, Baijerin radion sinfoniaorkesterin, New Yorkin filharmonikkojen ja Los Angelesin filharmonikkojen sekä monien muiden orkesterien kanssa.

Hän konsertoi myös säännöllisesti resitaaliparinsa pianisti Julius Draken kanssa. Hän on levyttänyt mm. Barberin, Brittenin, Ivesin, Lisztin, Ravelin, Schubertin ja Schumannin yksinlauluja.

www.geraldfinley.com

Tenori **Mika Pohjonen** on luonut poikkeuksellisen monipuolisen uran laulajana aina tanssilavoilta oopperataloihin. Opintonsa vuonna 1988 Terttu Isosaaren ja myöhemmin Kalevi Koskisen johdolla aloittanut Pohjonen tuli suuren yleisön tietoisuuteen jo vuonna 1992, kun hän 19-vuotiaana voitti Seinäjoen Tangomarkkinoiden tangokuninkuuden. Pohjosen kuusi vuotta kestänyt tangolaulajan ura oli menestyksekkäs ja hän julkaisi tuona aikana seitsemän albumia.

Vuodesta 1998 lähtien Mika Pohjonen on keskittynyt yhä tiiviimmin klassiseen lauluun. Vuodet 1998–2003 hän opiskeli Kai Valtosen johdolla ja lauloi Suomen Kansallisoopperan kuorossa. Vuosi 2002 oli Pohjosen läpimurtovuosi klassisessa laulussa hänen voitettuaan Kangasniemen laulukilpailun ja sijoituttuaan kolmanneksi Lappeenrannan laulukilpailussa. Vuodesta 2003 lähtien Pohjonen on kuulunut Suomen Kansallisoopperan solistikuntaan.

Pohjosen erityisalaa ovat italialaisen oopperan sankariroolit. Esimerkiksi *Aidan* Radames, *Turandotin* Calaf, *Lännen tytön* Dick Johnson ja *Rigoletton* Mantovan Herttua kuuluvat Pohjosen rooleihin. Viimeksi hän on laulanut Suomen Kansallisoopperassa myös *Nürnbergin mestarilaulajien* Walther von Stolzingin roolin.

www.mikapohjonen.fi

Syksyllä 2011 perustettu **Musiikkitalon Kuoro** sai alkunsa kapellimestareiden Hannu Linnun, Jukka-Pekka Sarasteen ja John Storgårdsin aloitteesta. Musiikkitalon Kuoro on noin 80 laulajan sinfoniakuoro.

Musiikkitalon Kuoro tekee yhteistyötä Musiikkitalon kaikkien päätoimijoiden, Helsingin kaupunginorkesterin, Radion sinfoniaorkesterin ja Sibelius-Akatemian kanssa. Taiteellisena johtajana on kuoron perustamisesta lähtien toiminut säveltäjä Tapani Länsiö.

Kuoro debytoi vuonna 2012 esittämällä Jukka-Pekka Sarasteen johdolla Brahmsin teoksen *Ein deutsches Requiem* Radion sinfoniaorkesterin konsertissa. Ensimmäinen toimintavuosi huipentui Leif Segerstamin johdolla *Oodiin ilolle*, Beethovenin yhdeksänteen sinfoniaan Helsingin kaupunginorkesterin kanssa.

Kuoron ohjelmisto muodostuu pääosin sinfonisista kuoro- ja orkesteriteoksista. Ohjelmistoa suunnitellaan pitkäjänteisesti yhdessä Musiikkitalon päätoimijoiden kanssa. Kuoron a cappella-ohjelmisto muodostuu suurelle kuorolle sävelletystä musiikista aikamme musiikkia unohtamatta. Musiikkitalon Kuoron oma a cappella -konsertti Hymnien yö pidetään vuosittain Pyhäinpäivän iltana Musiikkitalon konserttisalissa.

Kuoro konsertoi kahdeksasta kymmeneen kertaan vuodessa, pääosin Musiikkitalossa, mutta myös festivaaleilla. Kuorolaiset ovat intohimoisia laulunharrastajia.

musiikkitalonkuoro.fi

Helsingin kaupunginorkesteri (HKO) on Pohjoismaiden pitkäikäisin ammattimainen sinfoniaorkesteri. Sen alkuituna oli Robert Kajanuksen vuonna 1882 perustama Helsingin orkesteriyhdistys. Tuolloin 25-vuotias Kajanus oli orkesterin ylikapellimestarina viisi vuosikymmentä ja kehitti sen täysimittaiseksi sinfoniaorkesteriksi. Orkesteri tunnetaan vahvasta Sibelius-traditiosta; säveltäjä itse johti useiden teostensa kantaesitykset. Vuoden 1900 Pariisin maailmannäyttelyyn suuntautuneesta debyyttikiertueesta alkaen orkesteri on vierailut säännöllisesti ulkomailla esiintyen useimmissa Euroopan maissa sekä Yhdysvalloissa, Etelä-Amerikassa, Japanissa ja Kiinassa. Viulistikapellimestari John Storgårds aloitti HKO:n 12. ylikapellimestarina syksyllä 2008. Orkesteri soittaa vuosittain 70–80 konserttia runsaalle 100 000 kuulijalle, syksystä 2011 alkaen Helsingin uudessa Musiikkitalossa, ja levyttää yksinoikeudella Ondine-yhtiölle. Pitkäaikaisen yhteistyön tuloksia ovat mm. Sibeliuksen sinfonioiden kokonaislevytys Leif Segerstamin johdolla sekä Storgårdsin johtamat Klami- ja Tiensuu -levytykset. Sibeliuksen Kullervo-levytykselle myönnettiin Pariisissa kansainvälisesti arvostettu Diapason d’Or -levypalkinto syksyllä 2008 ja tammikuussa 2007 Luonnotar-levy voitti Cannesissa MIDEM Classical Award -palkinnon ja samana keväänä BBC Music Magazine –lehden arvostetun Vuoden levy -palkinnon. Einojuhani Rautavaaran *Angel of Light* –sinfoniale myönnettiin vuonna 1997 Cannes Classical Award -palkinto ja Grammy-ehdokkuus. Seuraavana vuonna Cannes Classical -palkinnon sai *Angels and Visitations* -levy. Syksyllä 2012 *Towards the Horizon*, Rautavaaran sello- ja lyömäsoitinkonserttojen ensilevytys (solisteina Truls Mørk ja Colin Currie), voitti arvostetun Gramophone-palkinnon ja oli myös Grammy-ehdokas.

www.helsinginkaupunginorkesteri.fi

Alun perin viulistina uransa aloittanut **John Storgårds** on ikäpolvensa merkittävimpiä suomalaisia kapellimestareita sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Hänet tunnetaan erityisesti ennakkoluulottomasta ja uusia uria aukovasta ohjelmistopolitiikastaan, jota hän on toteuttanut paitsi Helsingin kaupunginorkesterin ylikapellimestarina (2008-2015), Lapin kamariorkesterin taiteellisena johtajana (1996-) sekä BBC:n filharmonisen orkesterin (2012-) ja Ottawan National Arts Center Ochestra (2015-) päävierailijana myös muun muassa Scottish Chamber Orchestra, Tanskan radio-orkesterin sekä Cincinnatin, Washingtonin, St. Louisin, Bostonin ja Clevelandin orkestereiden vierailevana johtajana.

Storgårds on tehnyt lukuisia palkittuja levytyksiä useiden orkestereiden kanssa. Näihin sisältyy perusohjelmiston lisäksi harvinaisuuksia ja uutta musiikkia. Hänen Ondinelle levyttämäänsä ohjelmistoon kuuluvat mm. säveltäjänimet John Corigliano, Haflíði Hallgrímsson, Uuno Klami, Pehr Henrik Nordgren, Andrzej Panufnik, Kaija Saariaho, Jean Sibelius, Jukka Tiensuu ja Pēteris Vasks (jonka viulukonsertin Distant Light levytys sai Cannes Classical Disc of the Year -palkinnon v. 2004). Storgårds toimii myös aktiivisesti kamarimuusikkona ja viulistina monilla festivaaleilla (muun muassa Avanti! kamariorkesterin Suvisoitto) ja orkestereiden solistina.

Storgårds on opiskellut orkesterinjohtoa, sävellystä ja viulunsoittoa opettajinaan Suomessa muun muassa Esther Rautio ja Jouko Ignatius, sekä Israelissa legendaarinen Chaim Taub. Kapellimestaridiplomin hän teki Sibelius-Akatemiassa 1997.

Storgårds sai suomalaisen Säveltaiteen valtionpalkinnon 2002.

www.johnstorgards.com

Rubáiyát

1. I – Awake!

Awake! For Morning in the Bowl of Night
Has flung the Stone that puts the Stars to Flight:
And Lo! The Hunter of the East has caught
The Sultán's Turret in a Noose of Light.

Dreaming when Dawns Left Hand was in the Sky
I heard a Voice within the Tavern cry,
"Awake, my little ones, and fill the Cup
Before life's liquor in its Cup be dry."

And, as the cock crew, those who stood before
The tavern shouted: "Open then the door!"
"You know how little while we have to stay,
and once departed may return no more.
You know how little while we have to stay,
and once departed may return no more."

Come, fill the Cup, and in the Fire of Spring
The Winter Garment of Repentance fling:
The Bird of time has but a little way to fly, and lo!
The Bird is on the wing,
The Bird of time has but a little way to fly, and lo!
The Bird of time is on the wing.
The Bird is on the wing, on the wing!

3. II – And lately

And lately, by the Tavern Door agape,
came shining, through the dusk,
through the dusk an angel shape, came.
An angel shape shining and bearing a Vessel on his
Shoulder;
And he bid me taste of it;
And 'twas the Grape!

I – Herätkää!

Herätkää! Yön maljasta on aamu
Singonnut sen kiven, joka tähdet karkottaa:
Ja katso! Jo idän metsästäjä kietoo
Sulttaanin torniin valon silmukkaan.

Sarastuksen vasen käsi yhä taivaalla
Kuulin kapakasta äänen huutavan,
"Herätkää, pienoiset, ja pikari täyttäkää
Tai elämänjuoman näette kuivuvan."

Ja kukko lauloi, ne jotka seisoivat
Kapakan ovella huusivat – "Siis ovet avaa!
Tiedäthän miten vähän aikaa viivymme,
Ja kerran lähdettyä emme ehkä palaa."

Tule, malja täytä, ja kevään tuleen
Käy katumuksen talvivaate heittämään:
Ajan linnullahan on vain lyhyt matka
Lentää – ja katso! Lintu on jo siivillään.

II – Ja äsken

Ja äsken, kapakan oven auetessa
Ilmestyi hämärästä enkeli säteilevä
Astia olkapäällään; ja hän tarjosi sen
Minulle maistaa; ja sehän oli – viiniä!

So when that Angel of the darker Drink
At last shall find you by the river-brink,
And, offering his cup, invite your Soul
Forth to your Lips to quaff:
You shall not shrink.

Oh threats of Hell and Hopes of Paradise!
One thing at least is certain: This Life flies,
One thing is certain and the rest is lies:
The Rose that once has blown,
For ever dies.

Yet ah, that Spring should vanish with the Rose!
That Youth's sweet-scented manuscript should close!
The Nightingale that in the branches sang,
Ah whence, and whither flown again,
Ah whence, and whither flown again, who knows!

5. III – Here with a Loaf of Bread

Here with a Loaf of Bread beneath the Bough,
A Flask of Wine, a Book of Verse, and thou
Beside me singing in the Wilderness,
and Wilderness is Paradise,
and Wilderness is Paradise enow.

Ah, my Beloved, fill the Cup that clears
Today of past regrets and future fears:
tomorrow? Why, tomorrow I may be
Myself with Yesterday's Sev'n thousand Years.

But see! The rising Moon again
Looks for us, Sweet-heart, through the quivering
Plane:
How oft hereafter rising will she look
Among those leaves,
For one of us in vain!

Mutta kun vihdoin tumman juoman enkeli
Lopulta sinut virran rantamalta löytää,
Ja maljan tarjoten nyt sielusi kutsuu
Siemailemaan huulilleen – niin älä pelkää.

Voi kauhut Helvetin ja Paratiisin toiveet!
Yksi on varmaa – elämä kiittää pikaisesti:
Yksi vain on varmaa, valhetta kaikki muu:
Kukoistavinkin ruusu kuolee ikuisesti.

Vaan että ruusun kanssa kevät haihtuu!
Missä nuoruuden käsikirjoitus on nyt?
Satakieli joka oksistossa lauloi,
Kuka tietää, minne se on lentänyt?

III – Tässä lehvän alla

Tässä lehvän alla, mukanani leipä,
Viinipullo, runoja – ja Sinä
Vierelläni laulamassa erämaassa –
Niin erämaa on paratiisi kyllin.

Voi rakastettu, täytä malja joka ajaa
Päivästä pois katumukset, pelot tulevista –
Huominenko? – Miksi? Huomenna voin itse
Olla jossain eilisen vuosituhansista.

Mutta katso! Nouseva kuu jälleen etsii
Meitä, rakastettu, läpi plataanin:
Miten usein onkaan se vielä noustessaan
Etsivä toista meistä mutta turhaan!

And when Yourself with silver Foot shall pass
Among the Guests Star-scatter'd on the Grass,
And in your joyous errand reach the spot
Where I made One, turn down an empty Glass!

7. IV – We are no other than a moving row

We are not other than a moving row
Of visionary Shapes that come and go
Round with this Sun-illumin'd Lantern held
In Midnight by the Master of the Show;
But helpless Pieces of the Game he Plays
Upon his Chequer-board of Nights and Days

Hither and thither moves and checks and slays;
And one by one back in the Closet lays
Hither and thither moves, and checks and slays
And one by one back in the Closet lays.

The Moving Finger writes and having writ,
Moves on: nor all thy Piety nor Wit
Shall lure it back to cancel half a Line,
Nor all thy Tears wash out a Word of it.

And that inverted Bowl we call The Sky
Whereunder crawling coop't we live and die,
Lift not thy hands to it for help, for it
Rolls impotently on as thou or I
As thou or I;
As thou or I.

Ja kun sitten itse hopeaisin jaloin
Nurmikolla käyt, tervehdit vieraitasi
Ja iloisella matkallasi tulet kohtaan
Jossa minä seisoin – kumoa tyhjä lasi!

IV – Me emme muuta ole

Me emme muuta ole kuin pyörivä piiri
Hahmoja näyssä, joka liikkuu ympäri
Aurinkoisen lyhdyn jota kantaa
Keskiyössä näytöksensä mestari:

Vaan pelinappuloita avuttomia hän siirtää
Yön ja päivän shakkilaudallaan;
Sinne ja tänne siirtää, shakkaa, poistaa,
Ja pudottaa laatikkoon yhden kerrallaan.

Liikkuva sormi kirjoittaa ja liikkuu
Edelleen: ei hurskaus tai äly mikään,
Saa sitä takaisin muuttamaan sanaakaan,
Eivätkä kyöneleesi pese pois riviäkään.

Ja tämä kumottu kulho nimeltä taivas,
Jonka alla ryömien elämme, kuolemme,
Älä kurota apua anoen sen puoleen – sillä
Se kulkee yhtä voimattomana kuin me kumpikin.

9. V – Oh, make haste!

Think, in this batter'd Caravanserai;
Whose Doorways are alternate night and day,
How Sultán after Sultán with his Pomp,
With his pomp Abode his Hour or two and went
his way,

Myself when young did eagerly frequent
Doctor and Saint, and heard great Argument
About it and about: but evermore
Came out by the same Door as in I went.

Ah, fill the cup: what boots it to repeat
How Time is slipping underneath your Feet:
Unborn tomorrow, and dead yesterday,
Why fret about them if today be sweet!

One Moment in Annihilation's Waste,
One moment, of the Well of Life to taste,
The Stars are setting and the Caravan
Starts for the Dawn of Nothing:
Oh, make haste! Oh, make haste!

Texts: Omar Khayyám (1048–1131)
Translations by Edward FitzGerald (1809–1883)

V – Voi pidä kiirettä

Kuluneessa karavaaniseraljissa,
Jossa ovet käyvät yöhön, päivään,
Kuinka sulttaani toisensa jälkeen loistossaan
Oleili tunnin, pari, ja meni menojaan.

Kun itse nuorena niin innokkaasti
Kuuntelin tieteilijäin hienoja väittelyitä
Yhdestä jos toisestakin; aina kuitenkin
Palasin saman oven kautta mistä tulinkin.

Voi, täytä malja: mitä maksaa toistaa
Kuinka aika lipuu jalkojesi alta:
Syntymätön huomina ja kuollut eilinen,
Mitä niillä väliä jos on tämä päivä suloinen!

Vain hetki hävityksen tuhossa,
Vain hetki juoda elämän lähteestä –
Jo tähdet mailleen painuvat ja karavaani
Kulkee kohti sarastusta tyhjyyden – voi, pidä
kiirettä!

Tekstit: Omar Khaijam (1048–1131)
Suomennos: Einojuhani Rautavaara

11. Balada

Me voy a un largo viaje mucho
antes de que amanezca.
Pobre y tranquilo, quiero visitar el
mundo extático
donde vienen mis posibilidades y
paisajes perdidos.
Quiero entrar frío pero agudo, en
busca del amor
que no tuve pero que era mío.

I am going on journey far away
long before dawn.
Poor and calm, I wish to visit the
ecstatic world
inhabited by my potential and by
my lost landscapes.
I wish to enter that world cold but
sharp, seeking the love
which I do not have but which is
mine.

Lähden pitkälle matkalle paljon
ennen sarastusta.
Köyhänä ja rauhallisena haluan
käydä siinä ekstaattisessa
maailmassa
jossa elävät minun
mahdollisuuteni ja menetetyt
maisemani.
Haluan mennä kylmänä mutta
terävänä, etsien rakkautta, jota
minulla
ei ole, mutta joka on minun.

Y al fin, por pura casualidad, lo he
encontrado.
Una mañana fui ante un espejo y,
sin preguntarle nada,
su ancha cara de plata se llenó de
cantos de ruiseñores,
y en la profundidad surgió la clave
clara y precisa,
clave que naturalmente está
vedado revelar.
Yo emprendo sereno este viaje,
contaré lo que vea,
pero no me pidáis que explique
nada. ...no me pidáis, no me
pidáis...

Finally, purely by chance, I found
it.
One morning I stood in front of
the mirror, and without my asking
its silver surface was filled with the
song of nightingales,
and from its depth arose the clear
and precise key,
the key that I am naturally
forbidden to reveal.
I embark on this journey serenely,
and I shall report what I see,
but do not ask me to explain
anything... do not ask me, do not
ask me...

Lopulta, täysin sattumalta löysin
sen.
Eräänä aamuna menin peilin eteen
ja ilman että kysyin mitään
sen kirkas hopeapinta täyttyi
satakielen laulusta ja syvyydestä
nousi
kirkas ja täsmällinen avain,
jota minun tietysti on kielletty
ilmaisemasta.
Lähden tyynenä tälle matkalle:
olen kertova mitä näen,
mutta älkää pyytäkö minua
selittämään mitään
...älkää pyytäkö, älkää pyytäkö...

Verde viento, verdes ramas, verde
carne, pelo verde, con ojos de fría
plata.
Un carámbano de luna me
sostiene sobre el agua.

Green the wind, green the
branches, green the flesh, green
hair, eyes of cold silver.
An icicle of moon holds me over
the water.

- Vihreä tuuli, vihreät oksat, vihreä
liha, hiukset vihreät,
ja silmät kylmää hopeaa.
Jääpuikolla kuu kannattaa minut
veden yllä.

Sobre el rostro del aljibe se mecía
la gitana.

Verde que te quiero verde. Verde
viento, verdes ramas.
El barco sobre la mar y el caballo
en la montaña.
Con la sombra en la cintura ella
sueña en la baranda.
Verde carne, pelo verde, con ojos
de fría plata.

Bajo la luna gitana las cosas me
están mirando
y yo no puedo mirarlas.
Entre mariposas negras, va una
muchacha morena
junto a una blanca serpiente de
niebla.
Tierra de luz, cielo de tierra.

Va encadenada al temblor de un
ritmo que nunca llega:
Tierra de luz, cielo de tierra.
Tiene el corazón de plata y un
puñal en la diestra.

¿Adónde vas, Seguiriya, con un
ritmo sin cabeza?
¿Qué luna recogerá tu dolor de cal
y adelfa?
Tierra de luz, cielo de tierra.
Junta tu roja boca con la mía, ¡oh
Seguiriya la gitana!

Over the mouth of the cistern a
Gypsy girls hovers.

Green, how I love you as green.
Green the wind, green the
branches.
The ship on the sea and the horse
in the mountains.
With a shadow around her waist
she dreams on the balcony.
Green the flesh, green hair, eyes of
cold silver.

Under the Gypsy moon, the
things are looking at me,
and I cannot look at them.
Among the black butterflies goes a
brown girl
girt with a white serpent of mist.
Land of light, sky of land.

She goes, chained to the
throbbing of a rhythm that never
comes:
Land of light, sky of land.
She has a heart of silver and a
dagger in her right hand.

Where are you going, Seguiriya,
in this senseless rhythm?
What moon will collect your pain
of lime and oleander?
Land of light, sky of land.
Join your red mouth to mine, O
Seguiriya, Gypsy girl!

- Vesialtaan pinnan yllä leijuu
mustalaistyttö.

Vihreä, haluan sinut vihreänä.
Vihreä tuuli, oksat vihreät.
- Laiva on merellä ja hevonen
vuorella.
- Varjo vyötäisillä hän uneksii
parvekkeella.
- Vihreä liha, hiukset vihreät, ja
silmät kylmää hopeaa.

- Mustalaiskuun alla esineet
katsovat minua ja minä en voi
niitä katsoa.
Mustien perhosten keskellä käy
tumma tyttö vyötäisillä sumun
valkea käärme.
- Valon maa, maan taivas.

- Kuljet kahlittuna rytmin
värinään joka ei koskaan saavu:
- Valon maa, maan taivas
- Kannat hopeista sydäntä ja
tikaria oikeassa kädessä.

Minne menet, Seguiriya,
päättömässä rytmissä?
Mikä kuu kerää sinun tuskasi
kalkin ja oleanterin?
- Valon maa, maan taivas
- Yhdistä punainen suusi minun

Bajo el oro solar del mediodía morderé la manzana.	Under the gold of the midday sun I shall bite the apple.	suuhuni, oi Seguriya mustalainen! Niin keskipäivän auringon alla puren omenaa.
¡Manzana! ¡Oh poeta infantil!	The apple! O childish poet!	- Omenaa – oi lapsellinen runoilija!
¡Oh Seguriya! ¿Vives bien en el limo de las horas?	O Seguriya! Are you happy living in the mud of the hours?	- Oi Seguriya! Onko sinun hyvä elää tuntien mudassa?
¡Quiebra tu reloj, oh poeta infantil!	Smash your clock, O childish poet!	- Riko kellosi, oi lapsellinen runoilija!
¡Oh Seguriya! ¿Vives bien en la espuma de la sombra?	O Seguriya! Are you happy living in the foam of the shadows?	- Voi Seguriya, onko sinun hyvä elää varjojen vaahdossa?
¡Quiebra tu reloj, oh poeta infantil!	Smash your clock, O childish poet!	- Riko kellosi, oi lapsellinen runoilija!
Me ofreces en tu cuerpo requemado, el divino alimento. ¿Cómo a mí te entregaste, luz morena?	You offered me your sun-baked body, divine nourishment. Why did you give yourself to me, O dark light?	- Auringon paahtaman vartalosi tarjosit minulle, jumalaisen ravinnon.
¿Por qué me diste llenos de amor tu sexo de azucena y el rumor de tus senos?	Why did you give me, filled with love, the lily of your sex and the murmur of your breasts?	Miksi antauduit minulle, sinä tumma valo? Miksi annoit minulle, täynnä rakkautta, sukupuolesi liljan ja rintojesi solinan?
¡Ay amor que se fue y no vino! ¡Ay amor que se fue y no vino!	Woe is the love that fled and never returned! Woe is the love that fled and never returned!	- Voi rakkaus joka meni eikä palannut! Voi rakkaus joka meni eikä palannut!
La muerte entra y sale de la taberna. Pasan caballos negros y gente siniestra por los hondos caminos de la	Death enters and exits the tavern. Black horses pass by and sombre folk, on the deep paths of the guitar. An odour of salt and of a female's	- Kuolema käy sisään ja ulos kapakasta. Kulkee hevosia mustia ja tummaa kansaa syviä kitaran teitä. Ja tuoksuu suola ja naaran

guitarra. Y hay un olor a sal y a sangre de hembra en los nardos febriles de la marina.	blood rises from the feverish nardus on the sea shore.	veri merenrannan kuumeisista narduksista.
La muerte entra y sale y sale y entra la muerte. El puñal entra en el corazón, como la reja del arado en el yermo.	Death enters and exits the tavern, death. The dagger plunges into the heart like the blade of a plough into dry earth.	Kuolema käy sisään ja ulos kapakasta. Veitsi uppoaa sydämeen, kuin auranterä kuivaan maahan.
¡No! No me lo claves. ¡No!	No! Do not stab me! No!	- Ei. Ei älä lyö sitä minuun. Ei
El puñal como un rayo de sol, incendia las terribles hondonadas.	The dagger, like a ray of the sun, ignites the terrible depths with fire.	- Veitsi, kuin auringon säde, sytyttää tuleen hirveät syvyydet. - Hirveät syvyydet...
¡No! No me lo claves. ¡No! Las terribles hondonadas... Compadre, compadre, quiero cambiar mi caballo por su casa, mi montura por su espejo, mi cuchillo por su manta. Compadre, compadre, vengo sangrando, desde los puertos de Cabra.	No! Do not stab me! No! The terrible depths... My friend, my friend, I wish to trade my horse for your house, my saddle for your mirror, my knife for your mantle. My friend, my friend, I come bleeding from the mountain passes of Cabra.	- Ystävä, haluan vaihtaa hevoseni taloasi vastaan, satulani peiliisi, veitseni viittaasi. Ystävä, tulen verta vuotaen Cabran solista asti.
Si yo pudiera, mocito, este trato se cerraba. Pero yo ya no soy yo, ni mi casa es mi casa. Compadre, quiero morir decentemente en mi cama. De acero, si puede ser, con las sábanas de Holanda.	If I were able, young man, we would do this trade. But I am no longer me, and my house is not my house. My friend, I wish to die decently in my bed. In an iron bed, if possible, on linen sheets.	- Jos voisin, nuorukainen, tämä kauppa tehtäisiin. Mutta minä en enää ole minä, eikä talo ole enää minun taloni. - Ystävä, haluan kuolla säädyllisesti vuoteessani. Rautaisessa, jos mahdollista,

¿No ves la herida que tengo desde el pecho a la garganta?	Can you not see the wound I bear, from my chest to my throat?	puuvillalakanoilla. Etkö näe haava jota kannan rinnasta kaulaan saakka?
Trescientas rosas morenas lleva tu pechera blanca. Tu sangre rezuma y huele alrededor de tu faja. Pero yo ya no soy yo, ni mi casa es ya mi casa.	Three hundred brown roses cover your shirt front. Your blood is oozing and reeking all around your waist. But I am no longer me, and my house is not my house.	- Kolmesataa ruskeaa ruusua peittää paidan rinnuksesi. Veresi tihkuu ja tuoksuu yltymäri vyötäröäsi. Mutta minä en ole enää minä, eikä taloni ole minun taloni.
Dejadme subir al menos hasta las altas barandas, ¡dejadme subir!, dejadme hasta las verdes barandas. Barandales de la luna por donde retumba el agua.	At least allow me to climb up onto the high balconies, let me climb up! Allow me onto the green balconies, the balconies of the moon where the sound of the water is heard.	- Salli minun ainakin kiivetä ylös korkeille kaiteille. Anna minun nousta! Anna minun, ylös vihreille parvekkeille. Kuun kaiteille missä veden ääni kaikuu.
Ya suben dos compadres hacia las altas barandas. Dejando un rastro de sangre. Dejando un rastro de lágrimas. Temblando en los tejados farolillos de hojalata. Mil panderos de cristal herían la madrugada.	So the two friends climb up onto the high balconies, leaving a trail of blood. Leaving a trail of tears. Tiny lanterns of tin tremble on the rooftops. A thousand crystal tambourines struck against the dawn.	- Niin nousevat ystävykset korkeille kaiteille, jättäen verijäljen. Jättäen kyyneljän. Katoilla värisevät pienet tinalyhdyt. Tuhat kristallista tamburiinia löi haavoille sarastuksen.
¡Compadre! ¿Dónde está, dime, dónde está tu niña amarga? ¡Cuántas veces te esperó! ¡Cuántas veces te espera, cara fresca, negro pelo, en esta verde baranda!	My friend! Tell me, where is your embittered girl? How often she waited for you! How often she waited for you, with fresh face, black hair, on this green balcony!	- Ystävä! Missä on, sano minulle missä on sinun katkera tyttösi? - Miten usein hän sinua odottikaan, miten usein hän odotti, raikkain kasvoin, mustin hiuksin, tällä vihreällä parvekkeella! Vihreä liha, vihreät hiukset, ja silmät kylmää hopeaa.
Verde carne, pelo verde, con ojos de fría plata.	Green the flesh, green hair, eyes of cold silver.	

Verde que te quiero verde, verde
de viento, verdes ramas.
El barco sobre la mar. Y el caballo
en la montaña.
Un carámbano de luna me
sostiene sobre el agua.

Como un arco de viola,
el grito ha hecho vibrar.
Largas cuerdas del viento.

No temas, me iré lejos como un
eco.
Me iré lejos en un barco sin vela.
Sin vela y sin remos.
Pero no me pidáis que explique
nada...

*Texto: Federico García Lorca
(1898-1936)*

Green, how I love you as green.
Green the wind, green the
branches.
The ship on the sea and the horse
in the mountains.
An icicle of moon holds me over
the water.

Like the bow of a viola
the cry has made vibrate
the long strings of the wind.

Fear not, I will go far away like an
echo.
I will go far away on a ship
without sails,
without sails and without oars.
But do not ask me to explain
anything...

*Text: Federico García Lorca
(1898–1936)
Translation: Jaakko Mänttyjärvi*

- Vihreä haluan sinut vihreänä.
Vihreä tuuli. Vihreät oksat.

- Laiva merellä. Ja hevonen
vuorella.
Kuun jääpuikko kannattaa minut
veden yllä.

Niinkuin viulun jousi saa huuto
värisemään tuulen pitkät kielet.

- Älä pelkää, menen kauas kuin
kaiku.
Menen kauas laivassa ilman
purjeita, ilman purjeita ja ilman
airoja.
Mutta älkää pyytäkö minua
selittämään mitään...

*Teksti: Federico García Lorca
(1898–1936)
Suomennos: Einojuhani Rautavaara*

Four Songs from the Opera Rasputin

12. Troikka kiittää

Troikka kiittää
metsien halki lumisien,
vihreäsilmän tyttöseni
luokse kiittää troikkani kaunis
sydämeni armaan luo.

Vaan en voi tietää
tulemmeko koskaan luokse
vihreäsilmän tyttöseni.

Aika liittää
vuosien halki vaihtuvien,
onnesi näyttää tien
ja suunnan minne kulkee
kohtalon polku sydämesi armaan luo.

Ja silloin tiedän
tulevasi kotimaahan
vihreäsilmän tyttösesi.

Troikka kiittää
metsien halki lumisien,
vihreäsilmän tyttöseni
luokse kiittää troikkasi kaunis
sydämesi armaan luo.

13. Koston aika

Koston aika koittaa, maa valellaan vereen. Sortajat
on poissa, ei näy ylhäisiä.
Veljet veljen surmaa, armon päivä väistyy.
Kärsimyksen yö on, lopun aika alkaa.
Kellon ääni kertoo: roviolla palaa sorron valtaistuini,
tuhkaan raukenee jo.

Troika trotting

Troika trotting
over the hills and through the forest.
Over the snow I fly to be with
my beloved, speeding to meet my
maiden with the emerald eyes.

But how can I be
certain that I'll ever meet her,
see her again, my true beloved?

Time is flying
over the years and through the seasons,
luck will guide my way
to fortune, and my path will
take me to meet my maiden with the emerald eyes.

And now, oh, I am
certain that I soon will greet her,
my true beloved waiting for me.

Troika trotting
over the hills and through the forest.
Over the snow I fly to be with
my beloved, speeding to meet my
maiden with the emerald eyes.

The day of vengeance

'Tis the day of vengeance, blood shall drown the
country. Gone are the oppressors, the noblemen
have fled.
Brother murders brother, mercy is no more. 'Tis the
night of suffering, the beginning of the end.
Bells are ringing, saying: burning on the pyre stands

Koston aika koittaa, maa valellaan vereen. Sortajat
on poissa, ei näy ylhäisiä.
Veljet veljen surmaa, armon päivä väistyy.
Kärsimyksen yö on, lopun aika alkaa.
Kellon ääni kertoo: lopun aika!

Kuka meitä enää säälii, kuka puolustaa kun hän on
poissa, joka toivon meille antoi?
Mutta kuka meitä enää säälii, kuka puolustaa kun
hän on poissa, joka toivon meille antoi?

14. En pelkää nyt

En pelkää nyt, vain tuuli kuuntelee,
taivaalta vain pilvi katselee,
vaan ei tiedä kuinka hän suutelee,
yhä vain hyväilee,
ja sitten kädet nuo kuin siivet lempeiden,
isojen lintujen hyväellen sivelee,
kunnes vain ilmassa liitelee,
taivaaseen autuaimpaan nousta saa,
muun kaiken unohtaa näin,
kunnes maailma katoaa mielestä ja silloin en pelkää,
nyt vain tuuli kuuntelee,
taivaalta vain pilvi katselee,
vaan ei tiedä kuinka hän suutelee,
yhä vain hyväilee,
ja sitten kädet nuo kuin siivet lempeiden,
isojen lintujen hyväellen sivelee,
kunnes vain ilmassa liitelee,
taivaaseen autuaimpaan nousta saa,
muun kaiken unohtaa.

the throne of oppression, shrivelled into ashes.

'Tis the day of vengeance, blood shall drown the
country. Gone are the oppressors, the noblemen
have fled.
Brother murders brother, mercy is no more. 'Tis the
night of suffering, the beginning of the end.
Bells are ringing, saying: the beginning of the end!

Who will pity us now, who will defend us now that
he is gone who gave us hope?
But who will pity us now, who will defend us now
that he is gone who gave us hope?

I fear not

I fear not, only the wind is listening,
only a cloud in the sky is watching,
but does not know how he kisses,
caresses,
and then those hands like gentle wings
of a big bird fondle me softly,
until I am flying,
rising up to blissful heavens,
forgetting all else,
until the world vanishes from my mind, and then
I fear not,
only the wind is listening,
only a cloud in the sky is watching, but does not
know how he kisses,
caresses,
and then those hands like gentle wings
of a big bird fondle me softly,
until I am flying,
rising up to blissful heavens,
forgetting all else.

15. Loista, Siion, loista!

Loista, Siion, loista! Uusi Jerusalem!
Loista, Siion, loista Herran kirkkautta!
Loista, Siion, loista, uusi Jerusalem!

Loista, Siion, loista Herran kirkkautta!
Loista, Siion, loista, uusi Jerusalem!
Loista, Siion, loista, uusi Jerusalem!
Loista, Siion, loista, uusi Jerusalem!
Loista, Siion, loista!

Herran kirkkaus on ylläsi, oi Siion!
Loista, Siion, loista Herran kirkkautta!
Riemuitse, oi Siion ylösnousemusta!
Loista, Siion, loista, uusi Jerusalem!
Loista, Siion, loista!

Herran kirkkaus on ylläsi, oi Siion!
Loista, Siion, loista Herran kirkkautta!
Loista, loista, loista, Jumala on tullut!
Nyt Pyhä Henki vuodatetaan!
Kristukset ja Jumalanäidit, nyt Pyhä Henki
vuodatetaan!
Jumala on tullut!

Maahan kaatukaa kun henki teihin astuu!
Synti, katumus ja puhdistuminen, vain synnin
tuoma kärsimys, katumus puhdistaa!
Oi, synti, katumus ja kärsimys ja tuska, niin sielu
puhdistuu ja yhdistyy Jumalaan!
Vain synti sekä kärsimys sielun puhdistaa!

Maahan kaatukaa kun henki teihin astuu!
Synti puhdistaa ja tuska meidät vapahtaa!
Maahan kaatukaa kun Henki teihin astuu,
synti meidät vapahtaa!

Tekstit: Einojuhani Rautavaara

Shine, Zion, shine!

Shine, Zion, shine! New Jerusalem!
Shine, Zion, shine! Glory of the Lord!
Shine, Zion, shine! New Jerusalem!

Shine, Zion, shine! Glory of the Lord!
Shine, Zion, shine! New Jerusalem!
Shine, Zion, shine! New Jerusalem!
Shine, Zion, shine! New Jerusalem!
Shine, Zion, shine!

The glory of the Lord is upon thee!
Shine, Zion, shine! Glory of the Lord!
Come, rejoice, O Zion, in the Resurrection!
Shine, Zion, shine! New Jerusalem!
Shine, Zion, shine!

The glory of the Lord is upon thee!
Shine, Zion, shine! Glory of the Lord!
Shine, shine, shine, God is come upon us!
The Holy Spirit shall be shed,
O ye Christs and ye Mothers of God!
Now the Holy Spirit shall be shed!
God is come upon us!

Fall upon the ground, the Holy Spirit is upon you!
Sin, repentance and purification, suffering brought
by sinning will cleanse us!
Oh, sin, repentance and suffering and pain will
cleanse the soul and bring it to God!
Only sin and suffering will cleanse the soul!

Fall upon the ground, the Holy Spirit is upon you!
Sin will purify us and pain will free us!
Fall upon the ground, the Holy Spirit is upon you!
Sin will free us!

Text: Einojuhani Rautavaara
Translation: Jaakko Mäntyjärvi

Publisher: Boosey & Hawkes (Rubáiyát; Canto V; Balada) & Fennica Gehrman
(Four Songs from the Opera Rasputin)

Recordings: Helsinki Music Centre, Finland, 1-2 April 2015
(Rubáiyát & Canto V), 7-10 October 2015 (Balada & Four Songs from Rasputin)

Executive Producer: Reijo Kiilunen

Recording Producer: Seppo Siirala

Digital Editing: Seppo Siirala

Recording Engineer: Enno Mäemets, Editroom Oy, Helsinki

Final Mix and Mastering: Enno Mäemets

© & © 2016 Ondine Oy, Helsinki

Booklet Editor: Joel Valkila

Cover painting: Pekka Hepoluhta

Photos: Sakari Viika (Einojuhani Rautavaara), Marco Borggreve (John Storgårds),
Sim Canetty-Clarke (Gerald Finley), Heikki Tuuli (Mika Pohjonen),
Mikko Löfroos (Helsinki Music Centre Choir)

Design: Santi Tanalgo

This recording was produced with support from the Finnish Music Foundation (MES).

EINOJUHANI RAUTAVAARA

EINOJUHANI RAUTAVAARA (1928)

1–9	RUBÁIYÁT (2015), song cycle for baritone and orchestra	18:10
10	INTO THE HEART OF LIGHT (CANTO V) (2012)
for string orchestra	13:05
11	BALADA (2014) for tenor, mixed choir and orchestra	16:55
12–15	FOUR SONGS FROM THE OPERA RASPUTIN (2012)
for mixed choir and orchestra	10:41

GERALD FINLEY, bass-baritone (1–9)

MIKA POHJONEN, tenor (11)

HELSINKI MUSIC CENTRE CHOIR (11–15)

HELSINKI PHILHARMONIC ORCHESTRA
JOHN STORGÅRDS, conductor

[59:29] • English notes and lyrics enclosed • Esittelytekstit ja laulujen sanat suomeksi

© & © 2016 Ondine Oy, Helsinki

Manufactured in Germany. Unauthorised copying, hiring, lending, public performance and broadcasting of this recording is prohibited.

www.geraldfinley.com • www.mikapohjonen.fi • musiikkitalonkuoro.fi
www.helsinkiophilharmonicorchestra.fi • www.johnstorgards.com

ODE 12742